

Височан О.О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку та аналізу
Національного університету "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4160-1323>

Гаврилюк Н.С.

магістр
Національного університету "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-9252-920X>

Vysochan Olha, Havryliuk Nataliia

Lviv Polytechnic National University

ЛІЗИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА СТРАТЕГІЇ

LEASING AS A TOOL TO STIMULATE INNOVATION: PROSPECTS AND STRATEGIES

У статті розглянуто застосування лізингу як інструменту стимулювання інновацій в бізнесі та здійснено аналіз впливу лізингових відносин на розвиток підприємств і підвищення їх конкурентоспроможності. Охарактеризовано основні етапи лізингового механізму: від вибору об'єкта лізингу до завершення лізингового договору. Наведено фактори, що впливають на оцінку ефективності використання лізингу як способу активізації діяльності підприємства. Розкрито особливості поняття "інноваційний лізинг" як ефективного та перспективного інструменту для технічної модернізації та впровадження інновацій. Наведено відмінності інноваційного лізингу від класичних форм реалізації фінансового лізингу. Здійснено аналіз перспектив розвитку лізингових відносин, їх вплив на інноваційне зростання підприємства, та визначено переваги інноваційного лізингу як механізму, що допомагає швидше реагувати на зміни ринку та оновлювати інноваційні стратегії.

Ключові слова: лізинг, оренда, інновації, лізингодавець, лізингоодержувач, інноваційний лізинг.

Amid the spread of the global crisis and the shortage of financial resources, innovation is becoming one of the most important elements in ensuring survival and growth in the market. Therefore, leasing as one of the options for raising capital plays an important role in the innovative development of enterprises. The article considers the use of leasing as a tool for stimulating innovation in business and analyzes the impact of leasing relations on the development of enterprises and increasing their competitiveness. The research shows that today the leasing services market is characterized by a variety of leasing forms, models of leasing agreements and a diverse system of legal forms regulating the functioning of the leasing mechanism. The main stages of the leasing mechanism include: selection of the leased asset, selection of the lessor, conclusion of the lease agreement, payment of the lease fee under the agreement, use of the leased asset and termination of the lease agreement. The use of leasing has a positive impact on the operations of enterprises by reducing costs, improving productivity and product quality, accelerating the turnover of assets, and improving profitability. Due to the involvement of leasing companies in the process of innovation and their integration into the formation of innovative infrastructure, the issue of developing and expanding tools for the implementation of innovative leasing is important. Innovative leasing is distinguished by its uniqueness and high level of specialization of the equipment that is the object of leasing. We consider innovative leasing to be an effective and promising tool for technical modernization and innovation. Increasing the level of technological equipment in the leasing services market will help to expand the leasing portfolio, including attracting new types of assets. Considering innovative approaches to the provision of leasing services, in particular, the introduction of blockchain and other advanced technologies, it is obvious that such initiatives will have a significant positive impact on the competitiveness of leasing. The main advantage of innovative leasing is that it helps to respond more quickly to market changes and, if necessary, to quickly update the company's innovation strategies.

Key words: leasing, rent, innovations, lessor, lessee, innovative leasing.

Постановка проблеми. Невід'ємною складовою економічного середовища є розвиток підприємницької діяльності. В умовах поширення світової кризи та дефіциту фінансових ресурсів, конкуренція на ринку з кожним днем стає більш жорстокою. Підприємства постійно перебувають в пошуку нових методів для оптимізації своєї діяльності, що робить проблематику фінансування інноваційного розвитку особливо актуальною. Інновації стають одним із найважливіших елементів у забезпеченні виживання та зростання на ринку. Тому лізинг як один із варіантів залучення капіталу відіграє важливу роль у стимулюванні інноваційного розвитку підприємств.

Лізинг як економічне явище може поєднувати в собі оренду, операції з купівлі-продажу та кредитування. За допомогою лізингового механізму інвестування підприємства отримують доступ до сучасного обладнання та новітніх технологій без значних фінансових витрат для їх придбання. Особливо важливим це стає для новостворених, а також середніх та малих підприємств, які обмежені фінансовими ресурсами для купівлі сучасного обладнання.

В Україні механізм лізингових відносин перебуває на етапі розширення сфери застосування та активного розвитку. Спостерігається все ширше охоплення лізинговими послугами нових галузей та секторів економіки. Таким чином, на сьогодні все більшої актуальності набуває питання про дослідження лізингу як передового інструменту для стимулювання інновацій на підприємстві.

Часто підприємства, що мають на меті збереження конкурентоспроможності та досягнення інноваційного росту стикаються із викликами та труднощами щодо фінансування інноваційних проектів. Одним із потенційних інструментів, що надає можливість стимулювання інновацій та має високий потенціал є лізинг. Зазначимо, що запровадження будь яких інновацій супроводжуються певними ризиками для підприємства. Лізинговий механізм за своєю природою є динамічним та складним комплексом економічних і правових відносин, які виникають під час укладання угоди між лізингодавцем, лізингодержувачем і продавцем об'єкту лізингу. Тож проблема полягає в необхідності ретельного аналізу ризиків, пов'язаних із використанням лізингових механізмів для фінансування та розробки стратегії управління ними.

Слід враховувати й те, що використання лізингу не є універсальним методом для усіх інноваційних ідей. Підприємству необхідно дослідити обмеження та переваги у використанні лізингових механізмів в контексті забезпечення ефективної стратегії та інноваційних

цілей. Також, враховуючи специфіку кожного інноваційного проекту, необхідно вирішити проблему вибору оптимальної форми лізингу.

З огляду на низку проблем, пов'язаних із лізинговим механізмом, необхідно ретельно підійти до розгляду перспектив та стратегій використання лізингу як інструменту стимулювання інновацій в сучасному бізнес-середовищі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Безліч іноземних та вітчизняних науковців досліджували поняття лізингу, як економічного явища. Зокрема, теоретичні аспекти у своїх працях розглядали О. Грищенко [1], Г. Грідіна [2], А. Загородній та Г. Вознюк [3], В. Різник [4], В. Малишко [5]. Проблеми та перспективи розвитку лізингових відносин в Україні досліджено в праці О.А. Горбатенко [6]. У статті про сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку лізингових послуг В.В. Хачатрян та О. М. Менчинська [7] проаналізували сучасний стан міжнародного ринку лізингових послуг. Автори зазначають, що лізинг став одним з основних засобів інвестування та головною альтернативою банківському кредитуванню серед малого і середнього бізнесу.

Однак, не дивлячись на проведені дослідження в сфері лізингових відносин, слід відзначити, що питання пов'язані з лізингом і його впливом на стимулювання інновацій не отримали достатнього рівня уваги та дослідження. Існує потреба в глибокому та ретельному дослідженні аспектів, які лежать в основі зв'язку між лізингом та інноваціями, що сприятиме в майбутньому розвитку лізингу, як важливого фінансового інструменту.

Метою дослідження є вивчення застосування лізингового механізму як інструменту стимулювання інновацій в бізнесі, аналіз впливу лізингових відносин на розвиток підприємств та підвищення конкурентоспроможності, а також характеристика стратегій і перспектив у застосуванні лізингових відносин та їх вплив на інноваційне зростання.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день лізинг є одним із найефективніших фінансових інструментів, що можуть бути застосовані для досягнення високих результатів діяльності.

Термін "лізинг" виник з англійського дієслова "to lease", що перекладається як брати в оренду, орендувати. Лізинг – це вид інвестиційного фінансування, при якому лізингодавець (лізингова компанія чи банк) купує в постачальників устаткування, транспорт чи нерухомість, що є предметом лізингу та передає його в оренду лізингоотримувачу (клієнту)

із подальшим переходом прав власності лізингоотримувачу [8].

Історія лізингу сягає корінням давніх часів та має різноманітний та унікальний шлях успішного розвитку. Адже перші документальні згадки, щодо лізингових операцій датуються 1066 роком, коли в Вільгельма Завойовника виникла потреба в оренді кораблів у нормандських судновласників для вторгнення на Британські острови. У 1248 році зареєстрована перша лізингова операція, коли, готуючись до походу, хрестоносці у такий спосіб отримали зброю [9, с. 129]. Однак Батьківщиною лізингу, в його сучасному розумінні, вважають США.

Лізинговий механізм, як економічне явище виконує ряд функцій, серед яких: інвестиційна, фінансова, інноваційна, соціально-економічна, підприємницька, виробнича, стабілізаційна.

Суб'єктами лізингових відносин, що відповідно до Закону України "Про фінансовий лізинг" можуть здійснювати лізингову діяльність, є:

- лізингодавець – юридична особа, що передає лізингодержувачу право на користування та володіння об'єктом лізингу;
- лізингодержувач – юридична чи фізична особа, що отримує від лізингодавця право на користування та володіння об'єктом лізингу;
- постачальник – юридична чи фізична особа, яка постачає матеріальні блага, які в подальшому будуть передані лізингодавцем лізингодержувачу, як об'єкт лізингу;
- інші сторони лізингового договору [10].

Основні етапи лізингового механізму включають:

1. Вибір об'єкта лізингу: підприємство визначається, яке майно чи обладнання є необхідним для покращення його діяльності. Такими об'єктами можуть бути транспортні засоби, комп'ютерна та офісна техніка, технічне обладнання.

2. Вибір лізингодавця: підприємство здійснює пошук лізингодавця, що може надати в оренду необхідне майно та обладнання. Лізингодавцем зазвичай виступає банк, фінансова компанія, спеціалізована лізингова компанія.

3. Укладання лізингового договору: підприємство-клієнт та лізингодавець вкладають угоду із зазначенням умов оренди. Договір містить інформацію про права та обов'язки сторін, тривалість оренди, розмір орендної плати. Також в договорі можуть зазначатись умови викупу після закінчення терміну оренди.

4. Виплата орендної плати за договором: підприємство виплачує встановлену договором орендну плату протягом орендного періоду. Розрахунок лізингових платежів здійсню-

ється методом ануїтетів, тобто рівномірними частинами.

5. Використання об'єктів лізингу: підприємство отримує доступ до орендованого майна та використовує його у своїй господарській діяльності. Підприємство також зобов'язане дбати про обладнання та забезпечувати його задовільний стан протягом експлуатації.

6. Завершення лізингового договору: по завершенню визначеного сторонами періоду оренди лізингодержувач повертає лізингодавцю орендоване майно чи техніку, або має можливість продовжити умови оренди.

На сьогодні ринок лізингових послуг характеризується великою кількістю форм лізингу, видами лізингових угод та широкою системою юридичних форм, що регулюють функціонування лізингового механізму.

За типом майна виділяють:

- лізинг рухомого майна (техніка, автомобілі, обладнання, судна, тощо);
- лізинг нерухомості (споруди, будівлі, комерційні приміщення, тощо).

Відповідно до ознаки окупності виділяють:

- фінансовий лізинг, що характеризується участю третьої сторони, окрім лізингодавця та лізингодержувача, неможливістю розірвання укладеного договору протягом строку оренди, довготривалим періодом лізингової угоди [8]. Цей вид лізингу часто відомий як "лізинг з правом викупу", що дає можливість лізингодержувачу стати власником майна після закінчення договору;
- оперативний лізинг, що характеризується відносинами в рамках яких лізингодавець не компенсує витрати, пов'язані із придбанням та утриманням майна, які здаються в оренду, протягом одного лізингового контракту, і зазвичай тривають від 2 до 5 років. По закінченні терміну оперативного лізингового договору, лізингодержувач має ряд варіантів: він може продовжити термін договору на більш вигідних умовах або повернути устаткування лізингодавцю.

Існує дві конструкції лізингу: договірна та операційна. Важливо відзначити, що правові зв'язки зафіксовані за допомогою укладеного договору. Договір лізингу визначається як специфічна форма оренди, що пов'язана з передачею в користування транспортних засобів, обладнання та іншого майна. Така угода надає підприємцеві можливість розширення та вдосконалення виробництва, не витрачаючи власних коштів на інвестиції в основний капітал, а сплачуючи лише лізингові виплати [15, с. 190].

Протягом першого кварталу 2023 року в Україні зафіксовано 40% зростання операцій фінансового лізингу, незважаючи на те, що в наступних кварталах 2023 року показники

є дещо нижчими, повернення до показників 2022 року не спостерігається. Як і раніше, ці угоди переважно укладалися з юридичними особами-лізингодавцями. В основному, лізингові угоди стосувались придбання вантажних автомобілів, легкових автомобілів та сільськогосподарської техніки. Структура лізингових договорів за терміном дії залишається стабільною і приблизно 92% укладених договорів на лізингові послуги є середньостроковими, тобто мають тривалість від 1 до 5 років (табл. 1).

Оцінювання результативності лізингового механізму виконується з врахуванням позицій всіх сторін лізингового договору: лізингодавця, лізингоодержувача, іноді, постачальника

майна. Для правильної оцінки ефективності лізингових операцій важливо враховувати особливості оподаткування операцій з фінансового та операційного лізингу, оскільки податкове навантаження може відрізнятися і впливати на фінансові результати учасників операцій. Досягнення більшої ефективності лізингових операцій вимагає застосування сучасних підходів до визначення розміру лізингових платежів.

Вплив лізингового механізму на фінансовий стан має велике значення, адже лізинг є методом забезпечення соціально-економічного розвитку підприємств. У виробничому процесі, пов'язаному з технологіями, лізинг

Таблиця 1

Основні показники діяльності лізингових компаній в Україні у 2022-2023 рр.

Показник	III квартал 2022	IV квартал 2022	I квартал 2023	II квартал 2023	III квартал 2023	IV квартал 2023
Кількість фінансових компаній, що мають діючі ліцензії на надання послуг із фінансового лізингу, на кінець звітного періоду, одиниць	418	385	344	314	295	256
Кількість установ, які мають діючу ліцензію на право надання послуг із фінансового лізингу (юридичних осіб-лізингодавців), на кінець звітного періоду, одиниць	102	96	87	80	79	72
Кількість договорів фінансового лізингу, укладених за період, одиниць, у тому числі:	1 239	1 606	1 637	2 721	2 125	2 192
<i>укладених фінансовими компаніями</i>	<i>31</i>	<i>67</i>	<i>68</i>	<i>100</i>	<i>149</i>	<i>228</i>
<i>укладених юридичними особами-лізингодавцями</i>	<i>1 208</i>	<i>1 539</i>	<i>1 569</i>	<i>2 621</i>	<i>1 976</i>	<i>1 964</i>
за видами клієнтів:						
юридичні особи	450	566	680	857	980	971
фізичні особи-підприємці	9	19	39	37	38	37
фізичні особи	780	1 021	918	1 827	1 107	1 184
Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за період, у тому числі:	2 873,9	3 354,9	4 605,7	5 571,0	5 889,5	4 848,3
<i>укладених фінансовими компаніями</i>	<i>19,1</i>	<i>46,4</i>	<i>86,2</i>	<i>116,4</i>	<i>219,9</i>	<i>233,4</i>
<i>укладених юридичними особами-лізингодавцями</i>	<i>2 854,8</i>	<i>3 308,5</i>	<i>4 519,4</i>	<i>5 454,6</i>	<i>5 669,6</i>	<i>4 614,8</i>
Розподіл джерел фінансування лізингових операцій за звітний період юридичними особами-лізингодавцями	2 188,5	2 661,3	3 495,0	4 246,0	4 364,5	3 539,6
авансовий платіж	607,9	679,9	817,0	1 029,7	1 558,4	1 106,3
власний капітал	1 487,7	1 658,1	2 480,2	2 873,0	2 477,9	2 098,9
кредити банків	70,4	272,0	101,5	173,4	135,0	221,9
комерційні кредити постачальників	2,3	3,6	7,2	119,0	31,8	23,3
випуск цінних паперів	0,0	0,0	0,0	0,0	1,8	7,3
інші джерела	20,1	47,8	89,1	50,9	159,5	81,9

Джерело: [11]

можна використовувати на будь-якому етапі для модернізації обладнання та технологічних ліній. Застосування лізингу має позитивний вплив: зменшення витрат, покращення продуктивності і якості продукції. Окрім цього позитивним ефектом лізингового механізму є також і пришвидшення оборотності фондів підприємства та покращення рентабельності.

Таким чином, використання на підприємстві лізингового механізму може призвести до досягнення різноманітних соціальних переваг, а саме: покращення умов праці, збільшення безпеки на робочих місцях, зростання фондів для преміювання працівників тощо. Для забезпечення соціально-економічного розвитку підприємств через застосування лізингового механізму необхідне забезпечення певного набору принципів, що сприятимуть швидкому вирішенню виробничо-господарських питань діяльності підприємства. Це також обґрунтовує прийняття певних управлінських рішень та стимулює залучення працівників до пошуку нетрадиційних шляхів покращення результатів діяльності.

Для оцінки ефективності використання лізингу як методу забезпечення розвитку підприємства слід врахувати такі фактори:

- наявність кваліфікованого персоналу на підприємстві, що розуміє особливості лізингових угод та здійснює ефективне управління процесами;
- розуміння впливу механізму лізингу на соціальні аспекти підприємства та врахування інтересів працівників під час прийняття управлінських рішень;
- визначення того, наскільки чіткими є цілі підприємства, включаючи соціальні аспекти, і наскільки вони є відповідними до цілей лізингу;
- адаптація організаційної структури підприємства для оптимальної реалізації лізингового механізму.
- забезпечення ефективної системи збору та аналізу інформації щодо лізингових операцій та аналіз впливу на соціальні показники;
- наявність майна та ресурсів, які можуть бути використані як застава під час отримання банківського кредиту;
- оцінка репутаційного статусу підприємства на ринку, що може впливати на умови в лізинговому договорі та розвитку співпраці;
- створення планів та програм, що враховуватимуть соціальні аспекти при впровадженні лізингового механізму на підприємстві.
- використання ефективної маркетингової стратегії для просування перспектив лізингу та підвищення свідомості співробітників щодо його соціальних переваг.

Важливим є врахування всіх аспектів при виборі та реалізації лізингового механізму, оскільки це значно впливає не лише на фінансові показники, але й на соціальну сферу та загальний потенціал розвитку підприємства.

У зв'язку з необхідністю залучення лізингових компаній у процес інновацій та їх інтеграції в формування інноваційної інфраструктури, важливим постає питання розробки та розширення інструментів для реалізації інноваційного лізингу. Цей процес полягає в укладанні договору, який забезпечує доступ до ресурсних елементів національної системи інновацій. В рамках цього договору формується ресурсне забезпечення національної інноваційної системи.

Інноваційний лізинг виділяється своєю унікальністю та високим рівнем спеціалізації обладнання, яке становить об'єкт лізингу. Це спеціалізоване інноваційне устаткування, що призначене для певного технологічного процесу та спеціально розроблене для виконання певних видів робіт за інноваційним підходом. Такий тип обладнання дозволяє досягати нових результатів, забезпечення яких є неможливим за допомогою стандартного обладнання. Важливими особливостями його функціонування є адаптивність та здатність легко взаємодіяти з організаційною структурою.

Відмінності між інноваційним та класичним фінансовим лізингом можна виділити наступним чином:

- зміна сторін лізингової угоди – у відносинах, що виникають під час реалізації механізму класичного фінансового лізингу, учасниками угоди виступають лізингодавець, лізингоодержувач та постачальник об'єкту лізингу, однак під час інноваційного лізингу з'являється виробник та одержувач. Компанія, що надає лізингові послуги, виступає обслуговуючою структурою та забезпечує виробника матеріальною базою, згодом реалізує одержувачу продукцію виробника;
- зміна предмету угоди – у відносинах, що виникають під час реалізації механізму класичного фінансового лізингу предметом угоди є типові основні засоби та обладнання, однак під час інноваційного лізингу підприємство повинно потребує забезпечення високотехнологічним обладнанням;
- трансформація головної мети у взаємодії між сторонами угоди – у відносинах, що виникають під час реалізації механізму класичного фінансового лізингу метою є платне надання послуг із забезпечення необхідними активами, однак під час інноваційного лізингу мета лізингової компанії полягає у тому, щоб виступити в ролі посередника між виробником та спо-

живачем, що забезпечить створення і впровадження у практичну діяльність інноваційних продуктів.

Для популяризації інноваційного лізингу та подальшого розвитку ринку лізингових послуг в Україні важливо визначити пріоритетні заходи, що сприятимуть підвищенню ефективності та конкурентоспроможності його, як виду фінансування.

Адаптація та дослідження кращих практик розвинених країн у створенні ефективного регулюючого середовища сприятиме інноваційному розвитку лізингового ринку в Україні. Це включатиме розгляд правових норм та механізмів контролю, захист прав сторін договору, що в свою чергу сприятиме відповідності міжнародним стандартам. Активна взаємодія зі світовими організаціями та експертами із питань фінансового лізингу дозволить ефективно обмінюватися досвідом та вивчати оптимальні моделі регулювання, що стимулюватиме зростання привабливості серед інвесторів.

Введення чітких та лаконічних правил щодо регулювання фінансового лізингу в Україні буде сприяти уникненню непорозумінь та конфліктів серед сторін лізингового договору, зміцнить довіру в користувачів лізингових послуг. Активна робота над вдосконаленням законодавства, враховуючи міжнародний досвід, матиме низку важливих змін: впровадження пільг, спрощення процедури лізингу, що сприятиме стимулюванню розвитку фінансового лізингу, та розширить доступ малого і середнього бізнесу до інноваційних фінансових інструментів. Впровадження належного захисту прав іноземних громадян та інвесторів, шляхом законодавчих змін, створить додаткові безпекові гарантії інвестицій в український лізинговий сектор.

Прозорі процедури, закріплені в законодавстві, сприятимуть легшій адаптації підприємств до використання лізингових угод та раціонально застосовувати цей фінансовий інструмент в розвитку своєї діяльності.

Висновки з проведеного дослідження. Сучасна ситуація в Україні у зв'язку з воєнними діями внесла корективи та дещо зупинила активний розвиток ринку лізингових відносин. Проте активність ринку фінансового лізингу у 2023 році демонструє важливість теоретичних та практичних напрацювань, особливо в напрямку інноваційного лізингу. Фокус на інноваційному підході у сфері лізингу представляє собою важливий напрям, що може суттєво змінити характер та динаміку цього ринку.

Розглядаючи новаторські підходи у наданні лізингових послуг, зокрема впровадження блокчейну та інших передових технологій, очевидним є, що такі ініціативи матимуть значний позитивний вплив на конкурентоспроможність лізингу. Зростання рівня технологічної оснащеності на ринку лізингових послуг допоможе в розширенні лізингового портфеля, включаючи залучення нових видів активів. Впровадження блокчейн-технології, забезпечить покращення процесу верифікації та управління документацією, гарантуючи вищий рівень безпеки та надійності. Такий підхід створить нові перспективи для розвитку більш гнучких та інноваційно орієнтованих лізингових стратегій, що сприятиме появі нових стандартів ефективності в цьому сегменті.

Отже, використання лізингового механізму для сприяння інноваційного зростання дозволяє підприємствам залучати необхідні ресурси для реалізації інноваційних проектів, зменшуючи ризики. Перевагою інноваційного лізингу є й те, що він допомагає швидше реагувати на зміни ринку та оновлювати свої інноваційні стратегії, якщо це необхідно. Використання інноваційного лізингу у своїй діяльності є важливим кроком для підприємства, що прагне досягти успіху на ринку та залишитись конкурентоспроможним.

Розглядаючи різні аспекти лізингового механізму та процесу формування лізингових відносин, їх ролі в соціально-економічному та інноваційному розвитку підприємства, можна зробити висновок, що лізинг є достатньо ефективним та перспективним інструментом для технічної модернізації та впровадження інновацій, забезпечуючи підприємства необхідними ресурсами на сучасним обладнанням. Однак, незважаючи на його потенційні переваги, інноваційний лізинг – відносно молодий вид діяльності фінансових установ в ринковій економіці, тому потребує детальнішого вивчення та удосконалення нормативно-правової бази, що регулює цей вид діяльності. Для розвитку та оптимізації інноваційного лізингу слід виділити такі аспекти для подальших досліджень, як розробка ефективних методів аналізу продуктивності лізингового механізму, формування оптимальних стратегій для адаптації лізингу в інноваційні проекти. Дослідження вказаних напрямків дозволять не лише усунути проблеми, що створюють перешкоди подальшому розвитку ринку лізингових послуг, а й забезпечить йому стійке та перспективне функціонування в контексті інноваційного розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку. *Юридичний журнал*. 2006. № 3. С. 2–41.
2. Грідіна Г. Фінансовий лізинг: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Траєкторія науки: міжнародний електронний науковий журнал*. 2017. Вип. 3. № 9. С. 3019–3025.
3. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. Львів : Вид. Національного університету “Львівська Політехніка”. 2005. 714 с.
4. Різник В.С. Придбання лізингоодержувачем предмета лізингу: законодавство та практика його застосування. *Інформаційно-аналітичний журнал: Лізинг в Україні*. 2007. № 3. С. 14–15.
5. Малишко В.М. Правова природа лізингу. *Юридичний вісник. Сер. повітряне і космічне право*. 2015. № 1. С. 121–124.
6. Горбатенко О.А. Проблеми та перспективи розвитку лізингу в Україні. *Лізинг в Україні*. 2012. № 6. С. 4–6.
7. Хачатрян В.В., Менчинська О.М. Сучасний стан та тенденції розвитку міжнародного ринку лізингових послуг. *Економічний вісник*. 2021. Вип. 8. С. 114–125.
8. Що таке лізинг?: веб-сайт. URL: <https://business.diia.gov.ua/knowledge/lizing/so-take-lizing> (дата звернення: 24.04.2024).
9. Васильчишин О.Б., Тулай О.І. Лізинг в Україні: минуле і перспективи. *Науковий журнал “Світ фінансів”*. 2006. № 3(8). С. 128–141.
10. Про фінансовий лізинг: Закон України від 14.12.2021 р. № 1953-IX. Верховна Рада України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text_\(дата_звернення:_24.04.2024\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text_(дата_звернення:_24.04.2024)).
11. Показники діяльності фінансових компаній та лізингодавців у 2023 році: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 24.04.2024).
12. Кишакевич Б.Ю., Мігулка О.О. Методи оцінювання ефективності лізингових операцій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 1. С. 220–227.
13. Йохна М., Стадник В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. Київ : Видавничий центр “Академія”, 2005. 400 с.
14. Геєць В., Семіноженко В. Інноваційні перспективи України: монографія. Харків : Константа, 2006. 272 с.
15. Ванькович Д. Нормативно-правове забезпечення лізингової діяльності в Україні та шляхи його удосконалення. *Економічний аналіз*. 2013. Т. 12 (2). С. 188–192.

References:

1. Gryshchenko O. (2006) Finansovyi lizynh: istoriia, suchasnist ta perspektyvy rozvytku [Financial leasing: history, modernity and prospects of development]. *Yurydychnyi zhurnal – Legal journal*, vol. 3. pp. 2–41.
2. Gridina G. (2017) Finansovyi lizynh: problemy ta perspektyvy rozvytku v Ukraini [Financial Leasing: Problems and Prospects of Development in Ukraine]. *Traiektoriia nauky: mizhnarodnyi elektronnyi naukovy zhurnal – Path of Science: international electronic scientific journal*, vol. 3 (9), pp. 3019–3025.
3. Zagorodniy A. G., & Voznyuk G. L. (2005) Finansovo-ekonomichni slovnyk [Financial and Economic Dictionary]. Lviv: Vyd. Natsionalnoho universytetu “Lvivska Politekhnikha”, 714 p.
4. Ryznik V. S. (2007) Prydbannia lizynhooderzhuvachem predmeta lizynhu: zakonodavstvo ta praktyka yoho zastosuvannia [Acquisition by the lessee of the subject of leasing: legislation and practice of its application]. *Informatsiino-analitychnyi zhurnal: Lizynh v Ukraini – Informational-analytical journal: Leasing in Ukraine*, vol. 3, pp. 14–15.
5. Malysenko V. M. (2015) Pravova pryroda lizynghu [Legal nature of the lease]. *Jurydychnyi visnyk. Ser. povitryane i kosmichne pravo*, vol. 1, pp. 121–124.
6. Horbatenko O. A. (2012) Problemy ta perspektyvy rozvytku lizynhu v Ukraini [Problems and prospects of the development of leasing in Ukraine]. *Lizynh v Ukraini – Leasing in Ukraine*, vol. 6, pp. 4–6.
7. Khachatryan V. V., Menchynska O.M. (2021) Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku mizhnarodnoho rynku lizynhovoykh posluh [Current state and trends of the international leasing services market]. *Ekonomichniy visnyk*, vol. 8, pp. 114–125.
8. Shho take lizyngh? [What is leasing?]: website. Available at: <https://business.diia.gov.ua/knowledge/lizing/so-take-lizing> (accessed April 24, 2024).
9. Vasylychshyn O. B., Tulaj O. I. (2006) Lizyngh v Ukraini: mynule i perspektyvy [Leasing in Ukraine: past and perspectives]. *Naukovyj zhurnal “Svit finansiv” – Scientific journal “World of Finance”*, vol. 3(8), pp. 128–141.
10. Pro finansovij lizyngh: Zakon Ukrainy vid 14.12.2021 r. No. 1953-IX [On financial leasing: Law of Ukraine of 14.12.2021 No. 1953-IX]. Verkhovna Rada Ukrainy. Available at: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text_\(accessed_April_24,_2024\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text_(accessed_April_24,_2024)).
11. Pokaznyky dijajlnosti finansovykh kompanij ta lizynghodavciv u 2023 roci [Performance indicators of financial companies and lessors in 2023]: website. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (accessed April 24, 2024).

12. Kyshakevych B. Ju., Mighulka O. O. (2022) Metody ocinjuvannja efektyvnosti lizynghovykh operacij [Methods of leasing operations efficiency evaluation]. *Visnyk Khmeljnyckogho nacionaljnogho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of the Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, vol. 1, pp. 220–227.
13. Yokhna M., Stadnyk V. (2005) *Ekonomika i orhanizatsiia innovatsiinoi diialnosti* [Economy and organization of innovative activity]. Kyiv: Vydavnychiy tsentr "Akademiia". (in Ukrainian)
14. Ghejecj V., Seminozhenko V. (2006) *Innovacijni perspektyvy Ukrajinny* [Innovative prospects of Ukraine]. Kharkiv: Konstanta. (in Ukrainian)
15. Vankovych D. (2013) *Normatyvno-pravove zabezpechennia lizynhovoї diialnosti v Ukraini ta shliakhy yoho udoskonalennia* [Regulatory and legal provision of leasing activity in Ukraine and ways of its improvement]. *Ekonomichniy analiz – Economic analysis*, vol. 12 (2), pp. 188–192.